PDF-XChange Viewer
Click to buy NOW!
www.docu-track.com

AKDENİZ'DE KORSANLIK

Prof. Dr. İdris BOSTAN

PIRACY IN THE MEDITTERANEAN

Prof. Dr. İdris BOSTAN

PDF-XChange Viewer
Click to buy NOW!
www.docu-track.com

PDF-XChange Viewer
Click to buy NOW!
www.docu-track.com

Korsan Kavramı ve Hukuku

Osmanlı denizciliğinin ilk dönemlerinde Akdeniz'de yaşanan korsanlığı Avrupalıların haydutluk olarak tanımlaması, denizlerde meydana gelen olayları yanlış değerlendirmekten ve Osmanlı Deniz hukukunu yeterince bilmemekten kaynaklanmaktadır. Osmanlı belgelerinde korsan kelimesinin önceleri sadece hıristiyanlar için kullanılması ve müslüman denizcilere gönüllü reis ve levend denilmesi bu yüzden anlamlıdır. Levend reislerin, sadece dost ve müttefik ülke hedefleriyle Osmanlı hakimiyetindeki yerlere saldırıda bulunmaları halinde korsan ve harâmi olarak adlandırılmaları dikkatten kaçırılmamalıdır. Korsan kelimesinin devlet izniyle savaşan denizciler için kullanılması ve takdir görmesi ise, muhtemelen 16. yüzyılın sonlarına doğru başlamıştır.

Korsanların hareket serbestliğine sahip olduklarını düşündüren pek çok örnek olmasına rağmen yine de bağlı oldukları devletin hukuk kurallarına göre davranmak mecburiyetinde oldukları bilinmektedir. Bu sebeple Batı Dünyasında yanlış anlaşılarak birer haydut kabul edilen Osmanlı korsanları hakkındaki imajın düzeltilmesi gerekmektedir.

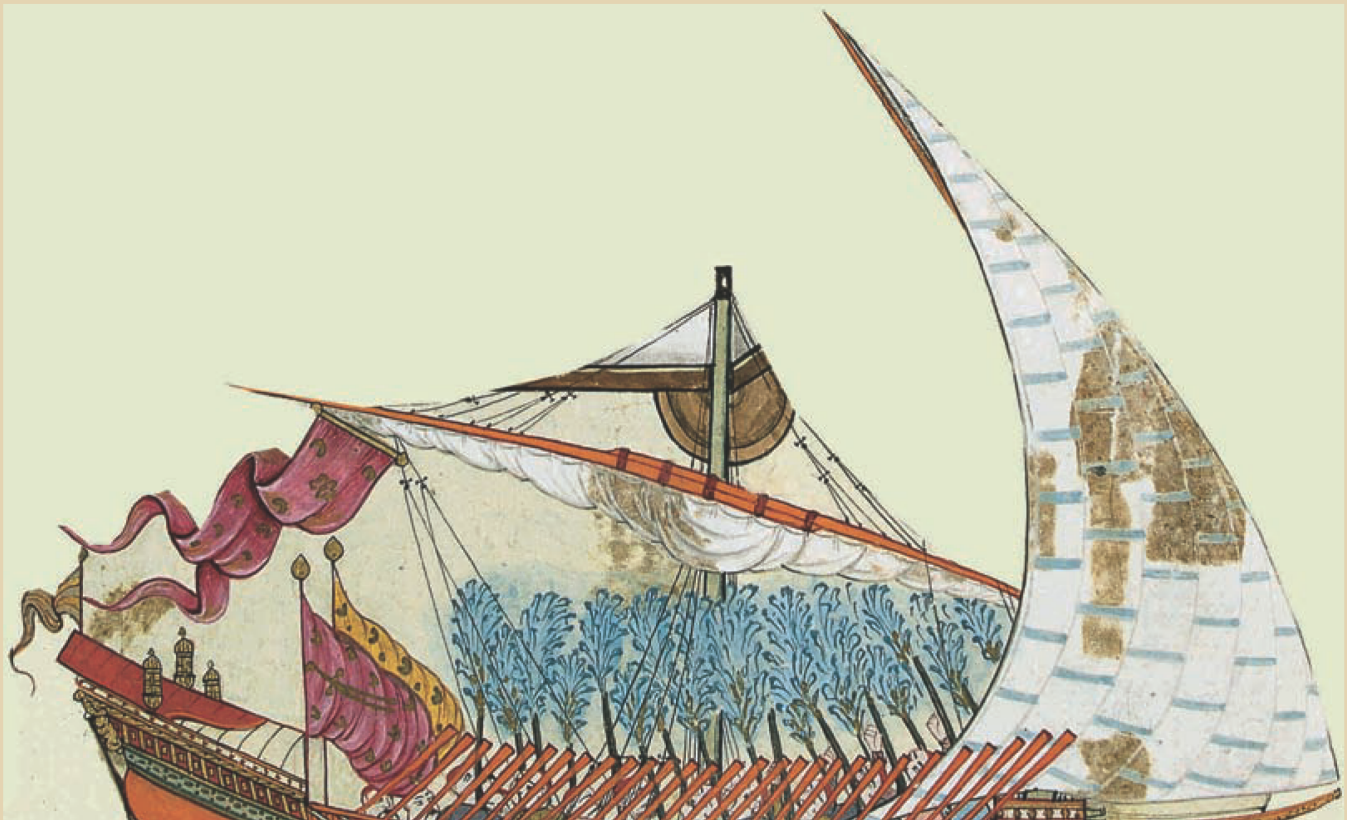
Müslüman korsanlar, devletten bağımsız olarak hareket ettikleri zaman bile İslâm hukukunun sınırları içinde kalmışlardır. Çünkü İslâm hukukuna göre, "dârü'l-islâm" olan islâm ülkesi ile "dârü'l-harb" olan gayr-ı müslimlerin egemen olduğu ülke arasında devamlı savaş hali geçerlidir ve barış yapılmış olsa bile bu durum geçici olduğundan savaş hali her zaman hazır olmayı gerektirmektedir. Bu sebeple Osmanlı Devletinin gazâ ve cihâd için denize

The Concept and Law of Piracy

The reason why the Europeans define the piracy in the Mediterranean in the initial periods of the Ottoman maritime as banditry is nothing but misjudgment of the events that took place in the seas and lack of knowledge about the Ottoman Maritime Law. Therefore, it is significant that the word "korsan" (pirate) was used in the Ottoman documents only for the Christians initially, while the Muslim sailors were called "reis" (captain) and "levend" (mariner). It is also necessary to note that the marine captains (levend reis) are called pirate and "harâmi" (bandit) only if they attack on the targets in friendly and allied countries and the territories under the Ottoman rule. Most probably in the late 16th century, the word pirate started to be used – and thus appreciated – to define the mariners who fight by permission of the state.

Although there are numerous examples that lead to think that the pirates enjoy a freedom of action, it is known that they have to act in compliance with the legal rules of the state they serve. That's why, it is necessary to correct the image of the Ottoman pirates who have been misunderstood by the Western World and accepted as bandits.

Even when they acted independently of the state, the Muslim pirates stayed within borders of the Islamic law, because, according to the Islamic law, there is a constant state of war between the Muslim country that is "dârü'l-Islâm" (the house of peace) and non-Muslim country that is "dârü'l-harb" (the house of war), and even if the peace is made, the state of war requires being always ready as the peace is temporary. That's why, it could not be expected that the

PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com

takdir ediliyordu. Nitekim, 16. yüzyıl tarihçisi Mustafa Selânikî bu korsanları "küffâr-ı hâksâr üstüne gâh u bî-gâh cihâd u gazâda olan benâm korsan ve kurnâz levend tâifesi" olarak tanıtmaktadır.

Daha çok Cezayir'de bulunan gönüllü reisler, devlet donanmasının denizlere açıldığı zamanlarda ona katılmakta, diğer zamanlarda ise üslendikleri yerlerde sahil muhafaza görevi yürütmekteydi. 16. yüzyılın sonlarına doğru Akdeniz'de hükmetmeye başlayan Garb Ocakları korsanlığının göz kamaştırıcı yükselişi, şüphesiz aynı zamanda Adriyatik ve Mora kıyılarını da etkilemiştir.

Bu dönemde Adriyatik'in doğu sahilleri esas itibariyle Osmanlı hakimiyetindeydi ve Venedik'e verilen ahidnâmelerde varılan mutabakat sonucu Adriyatik'in korunması Venedik'e bırakılmıştı. Bu sebepten dolayı Osmanlılar, Adriyatik'e Venedik Körfezi diyorlardı.

Korsanlığın Dönüm Noktası: İnebahtı Savaşı İnebahtı Deniz Savaşı (1571) Akdeniz'de büyük donanmaların karşılaştığı son deniz meydan savaşı görünümündedir ve Fernand Braudel'in tespitiyle bu tarihten sonra Müslüman Türk dünyasıyla hıristiyan dünyası arasında resmiyet kazanmamış bir barışa varıldığından korsanlık önemli bir hareketlilik göstermiş ve büyük bir hamle gerçekleştirmiştir.

Bu dönemde Batı Akdeniz'de, hatta Atlas Okyanusu'nda ve Adriyatik'in güneyindeki sularda Osmanlı korsanlarına üs görevi gören önemli bölgeler oluşmuştu. Kuzey Afrika'daki Cezayir, Tunus ve Trablusgarb denizcileri bir taraftan Akdeniz'de İspanya, Papalık, Malta ve Kuzey Avrupa menşeli gemilere saldırırken diğer taraftan Cezayir'den hareket ederek Fas'ın Atlas Okyanusu kıyısındaki deniz üssü olan Selâ'ya giderek İngiltere'ye kadar bölgeyi denetimleri altına almışlardı. Bu yüzden başta Cezayir olmak üzere bütün Kuzey Afrika sahilleri göz kamaştırıcı şekilde gelişme göstermişti. Bu yazıda daha çok Osmanlı ve Venedik devletleri arasında yaşanan bazı korsanlık olaylarına yer verilecektir. Venedik'in Osmanlı hedeflerine karşı yaptığı saldırıların en önemlilerinden biri Trablusgarb beylerbeyi Ramazan Paşa'nın oğlu Cerbe beyi Mehmed Bey'in Cezayir'den İstanbul'a giderken uğradığı saldırıydı. Ramazan Paşa'nın bir yeniçeri isyanı sırasında hayatını kaybetmesi üzerine hanımı ve maiyyeti ile birlikte İstanbul'a dönmeye karar veren aileyi Mehmed Bey kendi kadırgasıyla götürmek üzere yola çıkmıştı. Gemide yetmiş beş cariye, kırk köle, yüz elli hizmetçi, iki yüz esir, kıymetli eşya ve para bulunuyordu. Eski Kostantine sancakbeyi Hızır Bey de gemisiyle onlara eşlik ediyordu. Gemiler, Güney Adriyatik açıklarında fırtınaya yakalandıklarında Hızır Bey'in gemisi Zanta'ya, Mehmed Bey'in gemisi ise Kefalonya'ya düşmüştü. Daha sonra havanın düzelmesiyle birlikte Mehmed

exception of the allied and spared states such as France and Venice. Thus, Mustafa Selânikî, the 16th century historian, introduces these pirates as "the company of famous pirates and crafty mariners who fight the heathen at all sorts of time".

The volunteer captains, based mostly in Algeria, were joining the state navy when it has set out to sea, and in the other times, guarding the coasts of the regions where they were based. The dazzling rise of "Garb Ocakları" (Western Corps) piracy that started to dominate the Mediterranean towards the end of the 16th century has undoubtedly affected the Adriatic and Mora coasts as well.

In this period, the eastern coasts of Adriatic were essentially under the Ottoman rule and the protection of Adriatic was left to Venice in consequence of the treaties signed with this country. Therefore, the Ottomans called Adriatic the Venetian Gulf.

Turning Point of Piracy: Inebahti War The Inebahti Sea War (1571) looks like the last sea battle in which the great navies confronted with each other in the Mediterranean, and since an unofficial peace was concluded, according to Fernand Braudel, between the Muslim Turkish world and the Christian world after that date, the piracy has shown a considerable activity and made a great leap forward.

In this period emerge important regions that have functioned as bases for the Ottoman pirates in the West Mediterranean, even in the Atlantic Ocean, and the waters south of Adriatic. The sailors of Algeria, Tunisia, and the Western Tripoli in the North Africa were attacking the ships carrying the flags of Spain, the Holy See, Malta, and the Northern Europe in the Mediterranean on the one hand, and controlling the region up to Britain from Selâ, a sea base on the Atlantic coast of Morocco, to where they came from Algeria. Therefore, the entire North African coastline, notably Algeria, has developed brilliantly. This article includes mostly the piracy incidents between the Ottoman state and Venice.

One of the most important attacks of Venice to Ottoman targets was the attack suffered by Jarbah ruler Mehmed Bey, the son of the Western Tripoli governor Ramazan Pasha, on the way from Algeria to Istanbul. Upon the death of Ramazan Pasha during a janissary revolt, Mehmed Bey who decided to return to Istanbul together with his wife and subordinates set out by carrying the family in his own galley. There were seventy-five concubines, forty slaves, hundred servants, two hundred captives, valuable articles and money onboard. The former Kostantine Sanjak Governor Hızır Bey was accompanying them in his own

PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com

olaydı.

Hadise İstanbul'da duyulunca büyük bir infial uyandırdı ve iki ülke arasındaki ilişkiler derhal bozulma safhasına girdi. Hatta Venedik'in İstanbul baylosu neredeyse tutuklanıp Yedikule zindanına kapatılacaktı. Sultan III. Murad Venedik Doju'na bir mektup göndererek suçluların derhal cezalandırılmasını ve ellerindeki esirleri ve malları İstanbul'a göndermelerini istedi.

Padişahın bu mektubu üzerine Venedik senatosu süratle bir karar alarak Osmanlılar nezdindeki infiali yatıştırmak maksadıyla olayın müsebbibi görülen Gabriele Emo'yu St. Marko meydanında idam ettirdi, esirler ve el konulan eşyaları da Preveze limanına göndererek Osmanlı makamına teslim etti.

Buna karşılık Osmanlı korsanlarının da Venedik hedeflerine saldırı düzenledikleri oluyordu. Adriyatik kıyısındaki bazı Osmanlı kalelerini üs edinen korsanlar, Venedik ticaret gemilerine saldırıyorlardı. Bunlar arasında Nova kalesi önemliydi ve 1590'da Nova'dan bir kalyata ile denize açılan bazı korsanlar, Korfu boğazına kadar giderek Venedik tüccarına baskın düzenlemişlerdi.

Uskoklar

Uskoklar, 16. yüzyılın başlarından itibaren Adriyatik'te görülen önemli bir korsan grubuydu ve Osmanlı tüccarlarının denizlerdeki korkulu rüyasıydı. Uskoklar, 16. yüzyıl boyunca Adriyatik'te ve karada Seng bölgesinde Avusturya İmparatorluğunun hizmetinde Türklere karşı baskınlar yaparak hıristiyanların koruyuculuğu görevini üstlenmiş bir korsanlar topluluğu idi. Osmanlı arşiv belgelerinde uskoklar için "harbî kâfir, hırsız ve eşkiyâ" tabirleri kullanılırkan üsleri olan Seng için de "harbî kal'a" veya "dârü'l-harb kal'ası" ifadeleri kullanılıyordu. Bunların bir benzeri olan Kazaklar ise, Karadeniz'de faaliyet gösteriyordu ve saldırılarını İstanbul'a kadar götürmüşlerdi.

Adriyatik'teki Osmanlı tüccarları, Venedik'e giderken Osmanlı sahillerinden Venedik gemilerine biniyorlardı. Ne var ki bu yolculuk sırasında Venedik kapudanlarının Uskoklara göz yumması veya yardım etmesi sebebiyle tüccar gemileri saldırıya uğruyordu. Mesela Ankaralı sof tüccarı Seyyid Abdi'nin başından geçenler İstanbul-Venedik arasında yapılan ticaretin geçirdiği aşamaları göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Seyyid Abdi, 1586 senesi başlarında Ankara'dan yetmiş altı denk sof alıp İstanbul'a getirmiş ve gümrüğünü ödedikten ve baylosa da her yük için 160 akçe verdikten sonra malını iki adamıyla Venedik'e yollamıştı. Tüccarlar Mostar yakınlarındaki Gabele iskelesine geldiklerinde yüklerini Venedik'li bir sof tüccarının gemisine koyup yola çıkmak üzere iken uskokların saldırısına uğradı. Osmanlı tüccarının mallarını yağmalayan uskoklar, aynı zamanda tüccarın iki adamından biri öldürmüş ve diğerini de esir etmiştir. El konulan mallar ise, uskoklarla Venedikli gemi kaptanı arasında taksim edilmiştir. Osmanlı tüccarı dört yıl ısrarla hakkını Venedik Cumhuriyeti nezdinde aradıktan sonra güçlükle alabilmiştir.

Denizlerdeki korsanlık hareketlerinin sebepleri bu örnekte de görüldüğü gibi zaman zaman o derece basit alacak verecek davalarına dönüşmüştür ki, bunları

massacred his mother and thirty women onboard, together with their small children, and threw them overboard. Besides, they also slaughtered six emirs and the other Muslims. This was an unimaginable incident.

The incident has aroused great indignation in Istanbul and the relations between two countries have come to the point of breakup immediately. Furthermore, the Istanbul bailo of Venice was about to be arrested and jailed in Yedikule dungeon. Sultan Murad III sent a letter to the Venetian Doge and demanded urgent punishment of the criminals and that the captives and goods in their hands are sent to Istanbul.

Upon this letter from the Sultan, the Venice senate has adopted a resolution quickly and had Gabriele Emo, who was considered to be the instigator of the incident, executed in St. Marco square to appease the indignation of the Ottomans, and delivered the captives and confiscated goods to the Ottoman authorities in Preveze harbor.

On the other hand, the Ottoman pirates had also been attacking on the Venetian targets from time to time. The pirates who have set up bases in several Ottoman fortresses on the Adriatic shores had been attacking on the Venetian merchant vessels. Among these fortresses, the Fortress Nova was important, and some pirates who set out to sea from Nova in a galiot in 1590 raided a Venetian merchant by sailing up to the Corfu Channel.

Uskoks

The Uskoks were an important group of pirates started to be seen in the Adriatic as of the early 16th century and the nightmare of the Ottoman merchants in the sea. The Uskoks were a community of pirates who have assumed the protection of Christianity by raiding the Turks in the Adriatic Sea and the Senj region on land in the service of the Austrian Empire throughout the 16th century. In the Ottoman archives, the Uskoks were defined as "enemy heathens, burglars and bandits", while the phrases like "enemy fortress" or "fortress of the house of war" were used for their bases Senj. The Kazaks who were similar to them, on the other hand, were active in the Black Sea, and advanced their attacks up to Istanbul.

The ottoman merchants in the Adriatic were coming on board the Venetian ships from the Ottoman shores while going to Venice. However, the merchant vessels were being attacked as the Venetian captains connived at or helped the Uskoks during these journeys. For example, the events that happened to the mohair merchant Seyyid Abdi from Ankara are striking as they indicate the phases the trade between Istanbul and Venice goes through. In the early 1586, Seyyid Abdi purchases seventy-five bales of mohair in Ankara and brings them to Istanbul. After paying the related customs duty as well as giving the bailo 160 coins per freight, he sends his goods to Venice in the company of his two employees. After arriving at the Gabele pier near Mostar, the merchants are attacked by the Uskoks while they are about to load their freight to a Venetian mohair merchant's vessel and set out. The Uskoks who plunder the Ottoman merchant's goods kill one of two employees of the merchant and captivate the other. The confiscated goods, on the other

PDF-XChange Viewer
Click to buy NOW!
www.docu-track.com
PDF-XChange Viewer
Click to buy NOW!
www.docu-track.com

PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com
PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com

Şubat 1614)'te Venedik Doju Marcantonio Memma'ya bir mektup gönderen I. Ahmed sözlerini şu tehditkâr ifade ile bitirmiştir.

"Her emrin intihasını ibtidâsından akdem ve her maslahatın hâtimesini fâtihasından mukaddem fikr ü teemmül eyleyüp bekâ-yı devletinize ve imtidâd-ı zamânınıza lâzım olan hâl-i sadâkat ve râh-ı mutâba'atdan çıkmamağa sa'y u ikdâm ve cidd u ihtimâm eyleyesiz". Yani bir işin sonunun nereye varacağını önceden düşünmek gerektiği hatırlatılarak Venedik devletinin devamının doğruluktan ayrılmamak ve itaat üzere olmaktan geçtiği bildirilmiştir.

Özellikle 16. yüzyılın ikinci yarısında artmaya başlayan ve son çeyreğinde zirvesine ulaşan Akdeniz Korsanlığının önemli bir mekanı olan Adriyatik'te Venedik'in asayişi sağlayamaması karşısında mağribli korsanlarla birleşen diğer Osmanlı korsanları faaliyetleri ile bölgeye büyük bir hareketlilik getirmiştir.

Akdeniz'de korsanlığın gelişmesinin ticareti olumsuz etkilemesi beklenirken, bölgesel bazı etkiler dışında ticaretin genel olarak varlığını sürdürdüğü görülmüştür. Çünkü korsanlığın varlığı gelişen ticaret trendi ile yakından ilgilidir ve ticaret gemisi olmazsa korsan gemisi de olmayacaktır.

KAYNAKÇA:

- Archivio di Stato di Venezia (ASV, Venedik Devlet Arşivi). Documenti Turchi, busta 9, nr.1057.
- Fernand Braudel, Akdeniz ve Akdeniz Dünyası, (terc. M. A. Kılıçbay), İstanbul 1990, II.
- Alberto Tenenti, Piracy and the Decline of Venice 1580-1615, (terc. J-B. Pullan), London 1967.
- İdris Bostan, Adriyatik'te Korsanlık (1575-1620): Osmanlılar, Uskoklar, Venedikliler, İstanbul 2009.
- Todd Gray, "Turkish Piracy and Early Stuart Devon", Rep. Trans, Devon Ass. Advmt, Sci, 121, December 1989, s. 159-171.

events that evoke horrible images. This situation indicates how close the economic relations between the Ottoman and the Venetian peoples are. Apparently, Venice's helps to the Uskoks in most of the cases despite their commitments to the Ottoman authorities to ensure the maritime security should have exasperated the Ottomans that the Sultan Ahmed I who sent a letter to the Venetian Doge Marcantonio Memma on February 11-20, 1614 completed his letter with the following threatening expression.

"Her emrin intihasını ibtidâsından akdem ve her maslahatın hâtimesini fâtiha¬sından mukaddem fikr ü teemmül eyleyüp bekâ-yı devletinize ve imtidâd-ı zamânınıza lâzım olan hâl-i sadâkat ve râh-ı mutâba'atdan çıkmamağa sa'y u ik¬dâm ve cidd u ihti¬mâm eyleyesiz". That is to say, the Venetian Doge was reminded that it is necessary to consider the outcomes of each action in advance and notified that the survival of the Venetian state depends on keeping to the straight and narrow as well as being obedient.

The operations of the other Ottoman pirates, in alliance with the Moorish pirates, in the face of Venice's failure to maintain the order and safety in Adriatic that is an important stage of the Mediterranean piracy that started to rise especially in the second half of the 16th century and climaxed in the last quarter have brought great activity to the region.

Although it is expected that the rise of piracy in the Mediterranean to affect the trade negatively, it is seen that the trade have survived with the exception of several regional impacts, because the existence of piracy is related closely to the rising trend of trade, and if there is no merchant vessel there will be no pirate vessel.

BIBLIOGRAPHY:

- *Archivio di Stato di Venezia (ASV, Venetian State Archive). Documenti Turchi, busta 9, no.1057.*
- *Fernand Braudel, The Mediterranean and the Mediterranean World, (translated by M. A. Kılıçbay), Istanbul 1990, II.*
- *Alberto Tenenti, Piracy and the Decline of Venice 1580-1615, (translated by J-B. Pullan), London 1967.*
- *Idris Bostan, Adriyatik'te Korsanlık (1575-1620): Osmanlılar, Uskoklar, Venedikliler, Istanbul 2009.*
- *Todd Gray, "Turkish Piracy and Early Stuart Devon", Rep. Trans, Devon Ass. Advmt, Sci, 121, December 1989, p. 159-171.*